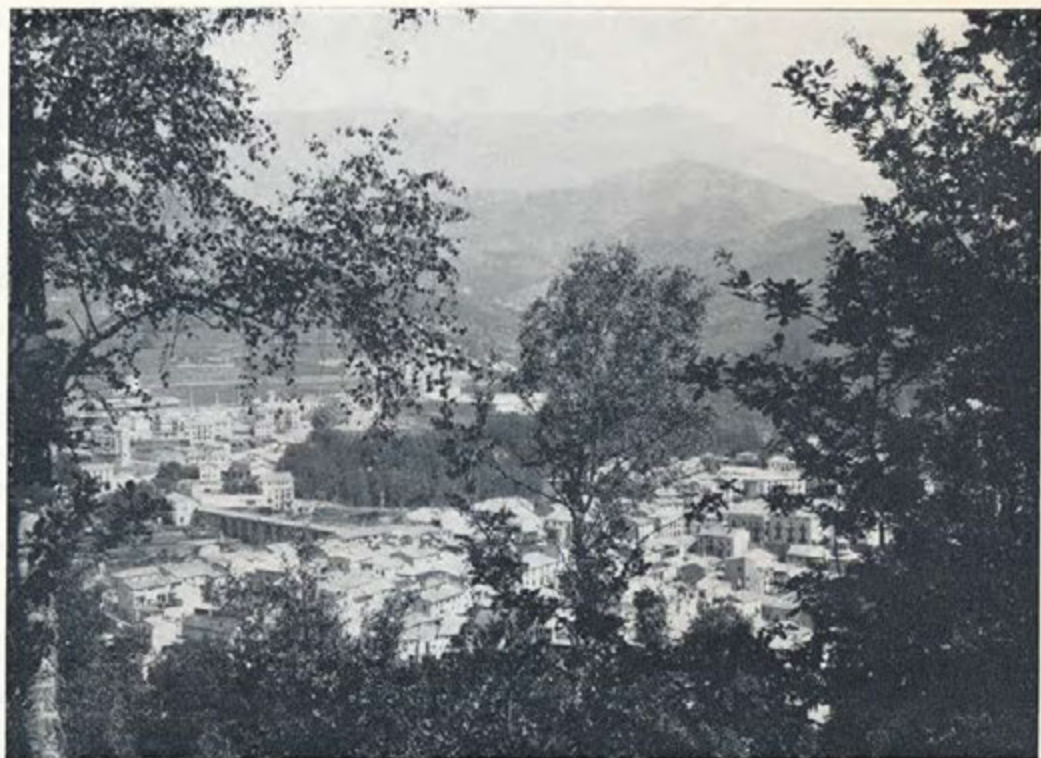

Sant Joan
de les Abadesses
1974

¿Qué opina Vd. de San Juan de las Abadesas?

Una vez más San Juan de las Abadesas va a ser, con motivo de su Fiesta Mayor, centro de atención y punto de concurrencia de muchos forasteros. Unos, acaso la mayoría, visitarán nuestra Villa atraídos por la diversidad de actos programados —religiosos, culturales, deportivos o de simple diversión—; otros, probablemente, se acercarán a la población llevados por la curiosidad o el deseo de conocer la belleza pregonada de sus monumentos y de sus paisajes incomparables, y de estudiar con rigor su historia, su folklore y sus leyendas. Pero San Juan es, además, durante todo el año y, especialmente en la época estival, lugar de paso y de estancias más o menos prolongadas de viajeros procedentes de todos los rincones de Cataluña, del resto de España y del extranjero.

Por otra parte, no lo olvidemos, en esta Villa trabajan, aportando su esfuerzo generoso, compartiendo con los "santjoanins" las preocupaciones cotidianas, las esperanzas y los sinsabores, muchos hombres y mujeres llegados de otras tierras —algunas distantes— de la geografía peninsular y que, de alguna manera, se sienten identificados con nosotros en la común tarea de hacer de San Juan una

Estado actual de la reconstrucción del «Pont Vell».

población más bella, más próspera y más feliz.

Todas estas personas, que forman legión, y que de una u otra forma han significado para San Juan un estímulo, una apertura positiva en el orden social, cultural y económico, bien merecen nuestra gratitud y reconocimiento.

A ellos, y sobre todo a los que mejor nos conocen y comprenden, les dedicamos estas líneas como sincero homenaje.

Ellos serán también los que a través de una serie de respuestas, —en encuesta un tanto informal—, nos van a decir lo que piensan y lo que opinan de la actual Villa de San Juan y sus problemas. El hecho de que muchos de los opinantes no estén vinculados a la población por nexo de ningún tipo, da a las respuestas un alto valor de crítica libre y objetiva.

Personas encuestadas: 192

Respuestas seleccionadas: 10 %/o, por eliminar los temas repetidos.

F. G. D., periodista, Málaga.

Maravilloso el paisaje, el pueblo y su Monasterio. Muy acertado el remozamiento de las ruinas de San Pol y la reconstrucción del puente medieval.

A. L. C., estudiante, Valencia.

Me agrada la cordialidad y el espíritu hospitalario de sus habitantes. Lo que no comprendo es el lugar inadecuado que se ha elegido para instalar el teléfono público automático. Abogo por su traslado a sitio más silencioso y montado en cabina.

P. C. M., sus labores, Barcelona.

La Fiesta Mayor es quizá de las más sugerentes que conozco. En particular, su baile "dels Pabordes". Respecto a la población todo lo encuentro perfecto, salvo la limpieza, que deja mucho que desear. Las pocas papeleras que existían han desaparecido incomprensiblemente.

L. CH., comerciante, Francia.

Un pueblo pintoresco y agradable. Parece acogedor.

D. S., encofrador, Cuenca.

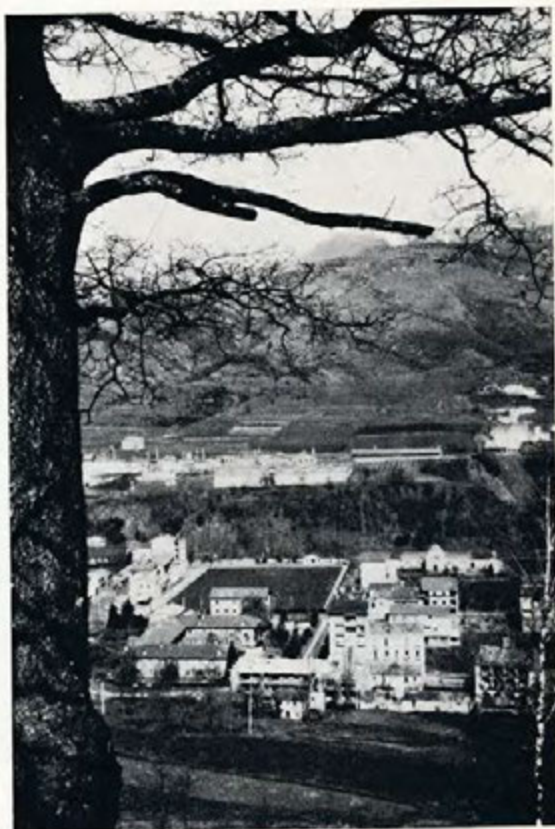
Llevo tres años en San Juan, en donde he hallado una simpática acogida. Lo que más me gusta es la tranquilidad. Por eso me molesta la estridencia de cierto altavoz del Paseo.

M. G. R., madre de familia numerosa, Barcelona.

Es el pueblo en que me hallo más feliz. Esta felicidad mía se completaría si el Paseo fuese convertido en una "isla" de peatones —de acera única— eliminando las calzadas de circulación de vehículos y embaldosándolo totalmente con armónicos colores. Quedaría un lugar ideal para el descanso y el esparcimiento de grandes y chicos. ¡Y no digamos cómo lucirían las audiciones de sardanas!

V. P. C., profesor, Barcelona.

Para mí San Juan es magnífico. Todas sus montañas y alrededores, que recorro a menudo, son incomparables. Respecto a la enseñanza por la que me pregunta, debo decir, refiriéndome a la Enseñanza General Básica, que actualmente funcionan aquí dos escuelas: el centro estatal de E. G. B. y otro centro privado, administrado conjuntamente por la Parroquia y las Hermanas Carmelitas. Este nivel de enseñanza es el mejor atendido.

Piscina en construcción en La Plana, primera de las instalaciones que compondrá la Unidad Deportiva Básica,

J. P. L., empleado, Barcelona.

En general me gusta todo, excepto el anárquico aparcamiento que se observa en la Villa. Ahora mismo —acabo de llegar por ferrocarril—, y en el camino de peatones de la estación, he comprobado con asombro que también se ha convertido en zona de estacionamiento de coches. Confío que las autoridades sabrán subsanarlo como tan acertadamente lo han hecho con los parterres del final del Paseo, junto al Monasterio.

L. M.ª G., realizador de TVE, Barcelona.

Es la primera vez que visito San Juan y he quedado encantado de sus habitantes y del paisaje. Hasta el punto de que busco casa para pasar aquí temporadas.

J. G., camarero, Huelva.

Hace 18 años que resido en San Juan. Me siento como un "santjoani" más, pero hecho de menos un mayor número de programas en castellano y mejores espectáculos para la Fiesta Mayor.

A. C. P., gerente, Lérida.

De año en año —paso aquí el verano— noto un alarmante incremento de los ruidos provenientes

de la motorización, sobre todo, por el centro de la Villa. Durante algunas horas, la circulación rodada debiera prohibirse por el Paseo.

R. M., secretaria, Italia.

Faltan carteles que describan e indiquen la situación de los monumentos artísticos. No he encontrado tampoco folletos turísticos sobre la población.

E. C. P., farmacéutica, Valencia.

San Juan es un rincón paradisíaco. Hace años que vengo y no me importaría acabar mis días aquí. Lamento el abandono en que se encuentran algunas de las bellas fuentes de sus alrededores, al igual que bastantes parterres de los jardines del pueblo.

J. B. C., estudiante, Barcelona.

Es una de las mejores localidades de la provincia de Gerona. Afortunadamente, veo que ya están trabajando en la construcción de la esperada piscina.

También es de esperar que pronto se dé a la plaza de la Abadía la solución urbanística que merece tan bello lugar.

P. G., comerciante, Jaén.

Después de 22 años estoy muy contento de vivir en esta población. Me agrada mucho el baile dels "Pabordes" y también las sardanas, que, si bien yo no las bailo, mis hijos sí.

M. T. K., jefe sección S. E. A. T., Salamanca.

Además de la historia, el arte y el paisaje de su "slogan", hay que alabar la gentileza de sus moradores. Por contra, es de lamentar que sea imposible descansar en los bancos de la plaza de la Abadía por el excesivo polvo que el paso de los vehículos levanta.

M. P., profesor, Castellar del Vallés.

Me entusiasma el Monasterio, monumento románico de valor excepcional. Me alarma que por el núcleo de la villa no exista ningún disco de limitación de velocidad, ni que en las entradas de la población se advierta la natural prohibición de señales acústicas.

A. y C. M. N., sus labores, Barcelona.

Nos encanta San Juan en todos sus aspectos. Nos alegra mucho la reconstrucción iniciada

del "Pont Vell". Encontramos, aquí, que la naturaleza es, día a día, bellísima y diversa. Nos sentimos vinculadas íntimamente a esta villa por devoción a nuestro padre que tanto la amó. Agradecemos una vez más el homenaje a él dedicado en la "Font del Cubilá" y en la calle mayor.

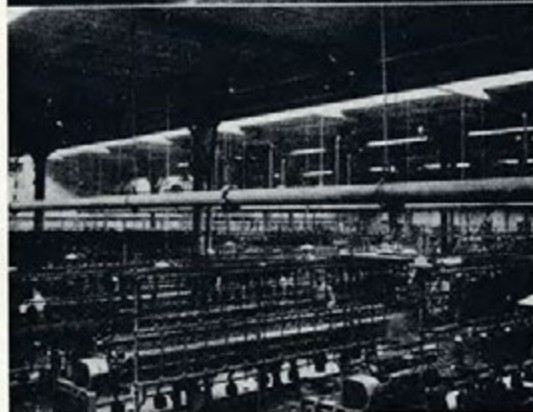
F. y C. M. C., ingenieros industriales, Barcelona.

Aparte de su clima de montaña —ideal en verano— San Juan es un lugar idóneo para pensar y vivir en sosiego. Consideramos que en la montaña de las "Tres Creus", verdadero parque natural de la Villa, deberían prohibirse las incursiones de Trial. Dado su clima y cara a futuras urbanizaciones y zonas de esparcimiento, sugerimos la conveniencia de establecer —al estilo de los parques ingleses— acotados de césped donde poder sentarse y tumbarse libremente.

**J. D., B. Q., J. G., J. F. y E. S.,
oficiales canteros especializados, Galicia.**

Todos nos sentimos muy satisfechos de la acogida y trato amable que estamos recibiendo. Nos llevaremos a nuestra tierra un gratísimo recuerdo de San Juan de las Abadesas.

Domingo Martí

Algunes etapes del desenvolupament de la Vila

El viatger que arribava a Sant Joan pels volts del 1875, és a dir, ara fa un segle, i s'hi quedava uns quants dies per tal de visitar-lo detingudament, si posseïa capacitat d'observació i gaudia exercitant-la, s'adonava tot seguit que, sota la imatge somnolenta de la vila, arrelada encara en formes de vida medievals, bategaven forces noves, a penes perceptibles, que presagiaven un desvetllament.

Una de les primeres deduccions del viatger era que, dels 2.200 habitants amb què llavors comptava el terme, amb prou feines la meitat residia a la vila; la resta habitava a les masies.

Aquest repartiment de la població indica que l'agricultura era el seu principal mitjà de vida. Segons el cens del 1861, més d'un 75% de la població activa masculina —de 15 a 75 anys— treballava al camp, la major part en qualitat de jornalers. Una tercera part vivia a la vila.

La propietat de la terra es mantingué pràcticament inalterada des del segle XIX fins a la guerra civil del 36. Bona part de la terra pertanyia a un grup de propietaris locals i forasters; aquests últims posseïen les propietats més grans i riques. A l'altre extrem, hi havia un grup, més nombrós que el primer, de propietaris de petites parcel·les, irregulars i disperses, que ells mateixos explotaven per al seu propi consum. L'estructuració de la propietat i la forma d'explotació de la terra expliquen l'immobilisme del camp, que va quedar endarrerit, enfront del desenvolupament que experimentaren les noves tècniques industrials aparegudes a les acaballes del segle.

La preponderància de l'agricultura i particularment l'extens cultiu de cereals comportava l'existència de diversos molins. Un, anomenat el Molí Gros perquè tenia un canal de dues pedres que li permetien de molre durant sis mesos, i un altre durant tres mesos;

ANY 1927

Dos aspectes de la Fàbrica Pierre.
Sala de filats i sortida del treball de la fàbrica Espona.

-El Molí Petit», en l'actualitat.

el molí de Malatosca, que era proveït d'un canal de dues pedres, i treballava sis mesos a l'any; i un altre encara, prop de l'Arsamala, d'una sola pedra, anomenat, per aquesta raó, el Molí Petit.

Només un 15% de la població era ocupada en el sector industrial. La major part dels treballadors, ja desaparegudes altres velles manufactures, eren artesans tèxtils en els tallers de paraïres, el gremi dels quals, d'antiga tradició a la vila, tenia un batan amb dues maces al Camp del Molí, i un altre a la riera de l'Arsamala. Els tallers de paraïres més coneguts en aquell moment eren el dels Orriols, situat al carrer dels canonaires, nom que, diguem-ho de passada, evoca l'antiga fabricació d'armes; el dels Blanxart, el dels Folcrà, a la plaça del Forn, l'actual plaça de l'abadessa Emma, i el dels Serrat, al carrer de l'Aigua.

Aquests tallers, que treballaven des de punta de dia fins vespre enllà, posaven un harmoniós murmurí en el silenci de la vila.

El sector industrial era completat per les fàbriques de ciment de Toralles i Malatosca, que tenien el seu origen en la primitiva mola instal·lada pel Sr. Martín l'any 1860.

Al primer decenni del segle actual, aquest

Fàbrica de Ciment de Vda. Federic Martin l'any 1927.

Salt d'aigua i sala de motors de la fàbrica d'electricitat de Fills de Ramon Benet en el mateix any.

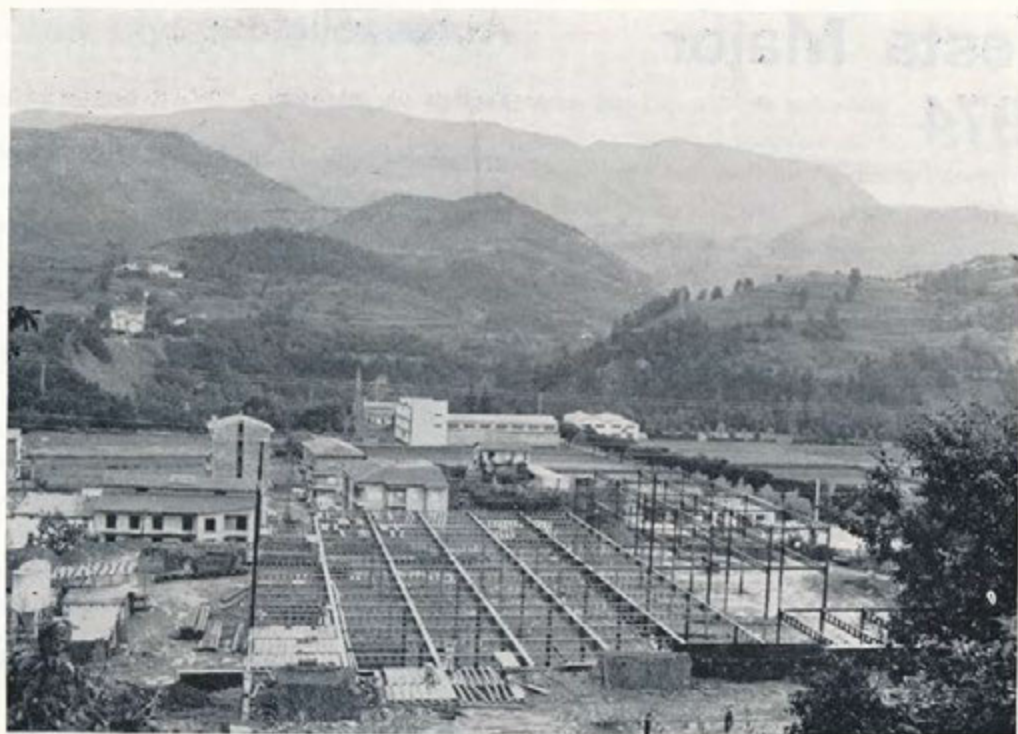
sector experimentà un canvi radical. La substitució dels telers per fusos mecànics és la imatge més suggerent de les transformacions esdevingudes en aquests anys, transformacions que permeteren la incorporació de Sant Joan al món sorgit de la revolució industrial i la seva ruptura amb l'economia rural a la qual fins llavors estava vinculat d'una manera exclusiva.

Al Camp del Molí, va instal·lar-se la fàbrica de filats de cotó Blanc-Espona-Bassols, absorbida aviat per J. Espona. La de J. Llaudet, de filats de cotó, fundada el 1901, en terrenys de la masia del Pagès, i la colònia Jordana, vulgarment coneguda per Cal Gat, on foren instal·lades dues indústries: la de filats de llana Feliu, Palat, Ramoneda i Cia., i la de filats de cotó de Jordana, coneguda per Unió Tèxtil Cotonera. Sorgiren noves indústries cimentaires a causa de l'abundor i qualitat de la matèria prima.

Cap als anys vint, aquestes indústries aconseguiren la seva plena expansió i ocupaven centenars d'obrers. Aquest progrés industrial alterà la vida econòmica, política i social de Sant Joan. La població, en pocs anys, gairebé va duplicar-se. Segons el cens de 1925, tenia 3.649 habitants, i 4.048 segons el de 1936. Un 55% d'aquests habitants residia a la vila, un 7% a les colònies, i la resta a pagès.

Les destruccions que comportà el desenllaç de la guerra civil deixaren inactives les grans fàbriques de la vila i foren seguides, com és natural, d'un descens demogràfic i econòmic. L'aiguat de 1940 va interrompre el procés de recuperació. Durant molts anys, ni un cop reactivades les antigues indústries, la vila no aconseguí de superar els nivells aconseguits abans del 36. És més; cap al final dels anys seixanta, el tancament d'una factoria de relativa importància, juntament amb la despoblació progressiva de la pagesia, determinà una certa recessió. Últimament, l'ampliació d'algunes indústries, com ara són "Fibran", de tripa sintètica, existent des dels anys cinquanta; "Estiluz", de làmpares; "Bosch", d'òptica; "Stamak", d'estufes; "Cotolla", de tèxtil, etc., i la instal·lació dels "Tallers Casals", que introdueixen a Sant Joan el sector metàl·lúrgic, inicia una nova etapa d'expansió.

Al marge d'aquest ràpid esbós històric, podrien fer-se algunes reflexions. Les primeres etapes del desenvolupament descrit han estat acompanyades d'una paral·lela expansió cultural.

La nova indústria metal·lúrgica
«Casals» en període de construcció.

Les activitats teatrals i orfeonístiques, la fundació d'escoles nocturnes i de música, les publicacions periòdiques, la vibració popular entorn de les primeres etapes de la restauració del monestir, l'obertura de places, la creació de jardins, la intervenció d'arquitectes de prestigi en el disseny d'edificis públics, l'activitat organitzadora desplegada en les celebracions centenàries de 1926 acrediten la previsió, el seny, l'altura de mires dels dirigents de llavors.

El moment actual cal que trobi una adequada atenció a la vida de la cultura i de l'esperit.

S'imposa una educació més extensa i profunda, la creació de centres i formes de divulgació cultural, una programació de l'expansió urbana que tingui en compte la importància de la imatge física del poble i que eviti que, amb l'increment demogràfic previsible i la consegüent demanda d'estatges, es produeixi, entorn d'un nucli ben estructurat, un cinturó suburbial; en fi, la comprensió que la vila es troba en un moment decisiu i que, per damunt de la vulgaritat consumista, la problemàtica moral, social, cultural i estètica ha d'orientar els esforços col·lectius.

Festa Major 1974

Actes religiosos

Església del Monestir

DIVENDRES, DIA 30 D'AGOST

A dos quarts de vuit del vespre

Començament de la novena del Santíssim Misteri.

DISSABTE, DIA 7 DE SETEMBRE

A les dues de la tarda

Repicament de campanes.

A les vuit del vespre

Acabament de la novena.

DIUMENGE, DIA 8

Festa del Santíssim Misteri

A dos quarts d'onze del matí

Missa concelebrada. La presidirà Monsenyor Jaume Camprodon, Bisbe de Girona. Hi assistiran les Autoritats i Pabordes d'Església i Plaça. La "Schola Choral" cantarà la "Missa a llaor del Santíssim Misteri", amb chor i poble, original de Mn. Josep M. Planas. A l'ofertori, seran lliurats als pabordes l'estampa i el ciri tradicionals. Acabada la Missa, trasllat de l'Eucaristia al front del Sant Crist, on continuarà exposada tota la tarda.

A dos quarts de nou del vespre

Vetlla del Santíssim Misteri. Solemne i tradicional adoració. Reserva eucarística.

DILLUNS, DIA 9

Memòria de Santa Maria la Blanca

A les onze del matí

Missa concelebrada per sacerdots santjoanencs i veïns.

Actes cívics i populars

DISSABTE, DIA 7

A les quatre de la tarda

Gran Tirada General al Plat, disputant-se nombrosos trofeus i premis, així com una escopeta automàtica i trofeu de plata Remington.

A les nou del vespre

Al campanar del Monestir, repicament general de campanes i tradicionals serenates originals del compositor santjoanenc Narcís Oliveres, que interpretarà la Cobla "Bofills" de Torelló. Tot seguit, passant pels principals carrers de la Vila, que s'acabarà a la Plaça d'Espanya on tindrà lloc una audició de sardanes.

A dos quarts de deu del vespre

Al "Snack La Rodona", repartiment de premis de la "IV Marxa Infantil de Girona, XIV Social" i lliurament de Medalles del "Trofeu Marxes 1974". Es projectaran dos films en color.

DIUMENGE, DIA 8

A un quart d'onze del matí

Les Autoritats i Pabordes, precedits de l'orquestra, s'encaminaran al Monestir per a assistir a la Missa solemne. En sortir de la Missa, a la Plaça d'Espanya, serà interpretada, com a sardana d'honor, "Recordant l'avi Meraldes" (estrena) d'E. Vilà.

A les onze del matí

L'Equip juvenil del C. D. Abadessenc disputarà el primer partit de futbol corresponent al Campionat de Tercera Divisió.

A un quart d'una del migdia

Inauguració de l'Exposició d'Aquarelles de l'artista En Josep Gaspar i Romero i la d'Escultures, realitzades per Pepis Sala.

A dos quarts d'una del migdia

Sardanes al passeig.

A un quart de cinc de la tarda

Els pabordes, acompanyats del delegat de l'Autoritat i precedits de l'orquestra, aniran a buscar les pabordesses als seus domicilis i es dirigiran, després, a la Plaça d'Espanya on dansaran el típic i tradicional BALL DELS PABORDES.

Les parelles balladores d'enguany seran: Josep Guillaumes - Maria Cullèll; Josep Mª Espelt - Mª Remei Collèll; Josep Carrera - Aurora Plaza i Ramon Vila - Rosalía Buixasas.

A continuació, ballada de sardanes al Passeig.

A un quart i deu de cinc de la tarda

Al Camp d'Esports, partit de futbol corresponent al Campionat de 2.ª Categoria Regional entre el "C. F. Sant Julià de Vilatorça" i el "C. D. Abadessenc", en el qual es disputarà un trofeu cedit pel C. I. T.

A les onze de la nit

Sardanes a la Plaça d'Espanya.

DILLUNS, DIA 9

A les onze del matí

Tirada local al Plat, en la qual els socis de l'Entitat de Caça i Pesca "El Pirineu" es disputaran nombrosos trofeus i premis.

A un quart d'una del migdia

Sardanes per la Cobla "Montgrins", al Passeig de José Antonio, Plaça Clavé i Carrer de Sant Pol.

A la una del migdia

En el «Café Centro», repartiment de premis dels Campionats Social i Escolar d'Escacs (Temporada 73-74).

A dos quarts de quatre de la tarda

Pas de la caravana publicitària de la "54 Volta Ciclista a Catalunya" i, una hora més tard, els corredors participants a la Volta disputaran l'arribada a la meta volant instal·lada a la Plaça Clavé.

A les cinc de la tarda

Sardanes al Passeig per la Cobla "Montgrins".

A les sis de la tarda

Grandiós partit de futbol entre el primer equip del "Girona C. F." (3ª Divisió) i el "C. D. Abadessenc" (reforçat), disputant-se el trofeu del Magnífic Ajuntament.

A les deu de vespre

A la Plaça d'Espanya, interpretació, pels mateixos balladors del dia abans, del tradicional BALL DELS PABORDES.

Tot seguit, a la mateixa Plaça, ballada de sardanes.

DIMARTS, DIA 10

A les onze del matí

Sardanes distribuïdes per places i passeigs, segons costum.

A les tres de la tarda

Passant per anunciar la tradicional Tornaboda a la Font del Cubilà, on la Cobla "Montgrins" tocarà sardanes. Cap al tard, tradicional "Marxa de les torxes" que, sortint de l'esmentada font, es dirigirà, seguint els principals carrers de la Vila, a la Plaça d'Espanya, on es ballarà la "Sardana llarga".

Tot seguit, castell de focs artificials.

A dos quarts d'onze de la nit

Sardanes al Passeig per la Cobla "Montgrins", com a comiat de la Festa Major.

Edició d'aquest programa:
Magnífic Ajuntament de la Vila

Portada:
Aquarel·la de Josep Gaspar Romero

Fotografies:
Eudald Esteve
Ramon Serrat

Impressió:
Impremta Baronal
Sant Joan de les Abadesses

En aquestes Festes, podran visitar-se:

- Exposició d'Aquarel·les, de l'artista En Josep Gaspar i Romero, a la Sala d'Actes de l'antiga Casa Rectoral, patrocinada pel C.I.T.
- Exposició d'Escultures realitzades per Pepis Sala, a la Casa de Cultura de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

